

**YRITTÄJYYSKASVATTAJIEN
KOHTAAMINEN
MUURAMESSA 18.11.2004**

SISÄLLYSLUETTELO

1. KOHTAAMISEN TAVOITE JA TARKOITUS.....	3
2. JYVÄSSEUDUN YRITTÄJYYSPOLKU	3
3. MUURAMEN YRITTÄJYYSPOLKU	4
4. PÖYTÄLIINOJEN ANTI	6
5. KOHTAAMISEN KITEYTYS PÖYDITTÄIN.....	8
6. KOHTAAMISEN LOPUKSI	11

1. KOHTAAMISEN TAVOITE JA TARKOITUS

Muuramen kunnan sivistystoimenjohtaja Kalevi Rissanen toivotti kaikki osallistujat tervetulleeksi Yrittäjyyskasvattajien kohtaamiseen. Kalevi kertoi, että kohtaaminen Muuramessa sopii hyvin kunnan toimintaan, sillä yksi kunnan vahvuus on yrittäjyysmyönteisyys. Yrittäjyys oli mukana vahvasti opetuksen ja oppilaitoksen kehittämisen näkökulmana myös lukiota perustettaessa vuonna 1995.

Petrikki Tukiainen kertoi lyhyesti yrittäjyyskasvattajien kohtaamisen historiaa. Ensimmäinen kohtaaminen järjestettiin keväällä 2003, jolloin kohtaamisen teemana oli tarkastella koko yrittäjyyskasvatuksen polkua peruskoulusta yliopistoon. Toisen kohtaamisen teemana oli toisen asteen koulutuksen yrittäjyyskasvatuksen ja – opetuksen kehittäminen syksyllä 2003. Tämän kolmannen kohtaamisen ideana oli pohtia yrittäjyyskasvatus- kunnanäkökulmasta. Kohtaaminen oli samalla osa Jyvässeudun Y4-yrittäjyysprosessia.

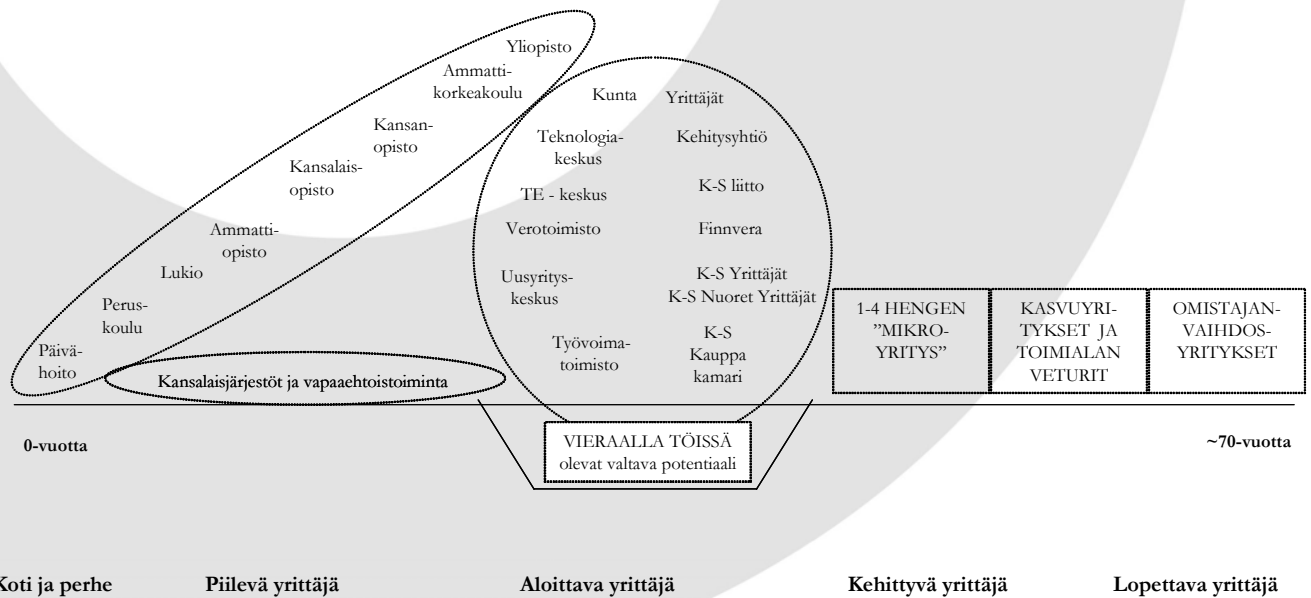
Päivän tavoitteena oli kuulla ajatuksia Jyvässeudun ja Muuramen yrittäjyyspoluista kunnanäkökulmasta käsin. Alustusten jälkeen tarkoituksena oli keskustella oman kunnan osallistujien kanssa yrittäjyyspolun nykytilanteesta ja siihen liittyvistä kehittämissaasteista. Kohtaamisen päätteeksi oli tarkoitus sopia yrittäjyyskasvattajien verkoston toiminnasta.

2. JYVÄSSEUDUN YRITTÄJYSPOLKU

Petrikki Tukiainen nosti esille ajatuksiaan Jyvässeudun yrittäjyyspolkuun liittyen. Tähän raporttiin on kasattu esityksen muutamia ydinajatuksia. Koko esitys löytyy erillisestä power point liitteestä.

Yrittäjyyspolun kokonaisuutta voi kuvata seuraavanlaisen polku-ajatuksen kautta.

Yrittäjyyskasvatuksen toimijakenttä on laaja. Jyväseudun näkökulmasta toimijoita ovat perheet, varhaiskasvattajat, peruskoulut, lukiot, ammattioppilaitokset, ammattikorkeakoulut, yliopisto sekä vapaa sivistystoimi. Kasvatusalan ammattilaisten lisäksi yrittäjyyskasvatuksen kehittäjinä toimivat erilaiset kansalais- ja vapaaehtoisjärjestöt (mm. 4H ja Nuk-su ry), maakunnalliset kehityshankkeet (mm. Taitava Keski-Suomi ja Y4-prosessi), Keski-Suomen yrittäjät sekä maakunnan nuoret yrittäjät. Näiden nimettyjen toimijoiden lisäksi on varmasti myös muita toimijoita, jotka suoraan tai välillisesti vaikuttavat yrittäjyyskasvatuksen edistymiseen Jyväseudulla.

Yrittäjyyskasvatuksen kehittäminen vaatii yhteistyötä. Hyviä käytänteitä on olemassa jo runsaasti (esim. Taitava Keski-Suomen Yoppi, Nuoret Johtajat toimintamalli, Sosiaali- ja terveystieteiden Soteka Tiimikoulu, ammattikorkeakoulun Tiimiakatemia sekä Innola) ja niiden jakaminen sekä parastaminen antaisi lisää kehityspotkua meneillään oleville yrittäjyyskasvatuksen hankkeille. Yhteistyön tekemiselle on selkeää tarvetta ja keskusteluyhteyden tärkeys nousee esille joka kerta kun kohtaamme.

Yksi tärkeä näkökulma yhteistyölle on sosiaalisten innovaatioiden tilaus. Yhteiskunta huutaa tällä hetkellä innovaatioita, jotka perustuvat ihmisistä itsestä lähtevän toiminnan kehittämiseen. Sosiaalisten innovaatioiden rakentamisessa tärkeintä onkin verkostomainen toimintatapa, sillä parhaita innovaatioita syntyy rajapinnoilla ihmisten avoimissa kohtaamisissa.

Yrittäjyyskasvatuksen määrittelyä on tehty viime aikoina runsaasti. Yhtenä näkökulmana keskustelujen pohjalle heitettiin seuraavanlainen määritelmä:

Yrittäjyyskasvatus tarkoittaa...

▪ Yksilön asenteen	Omaehtoinen yrittäjyys
▪ Yhteisön ilmapiirin	Sisäinen yrittäjyys
▪ Ihmisten toimintatapojen	Ulkoinen yrittäjyys
▪ Rakenteiden	

... muuttamista yrittäjyysmyönteisiksi ja yrittäjyyttä tukeviksi

3. MUURAMEN YRITTÄJYYSPOIKU

Lukion rehtori Pekka Risku kertoi Muuramen yrittäjyyspolusta seuraavaa:

0-7 – vuotiaat

- Tämä ajanjakso on haasteellinen – toisaalta oma 1-vuotias kotona auttaa hahmottamaan yrittäjyyskasvatuksen nykytilaa.
- Varhaiskasvatuksen osalta on otettu mallia Laukaan kasvatusprosessista. Se innoitti oman kasvatusprosessin kehittämiseen. Muuramessa toimivat vanhempainkerhot, joissa opitaan tekemisen vastuita, yhteisöllisyyttä ja toisten kunnioittamista.
- Vanhempien kunnioittaminen näkyy myöhemmin työelämässä toisen ihmisen arvostamisena

7- 12 - vuotiaat – Mäkelänmäen koulu

- Urheilupuolella on hyvää junioritoimintaa
- Joukkuepelaaminen synnyttää yrittäjyysajattelua
- Näytelmäkerhot – 12 prinsessan näytelmä ;)
- Kevät Kohaus tapahtuma
- Vanhempainkerhot, joissa toimintana esim. pyörätori, talvivälineiden vaihtotori jne.

13–15 – Nisulanmäen koulu

- Yläkoulun ja lukion kanssa tarkastellaan asioita yhteistyössä
- Kummitoiminta
- Kioski
- Yrittäjyyskurssit
- Juoniorityö
- Oppilaskunta

Lukio

- Nuori Johtaja koulutus
- Messujen järjestäminen
 - 4-5 isot messut järjestettiin, joissa nuoret olivat aktiivisesti mukana
 - Vei paljon voimia – toi onnistumisia ja epäonnistumisia
 - Kunta ja yrittäjät olivat mukana toiminnassa
- Aamiaispalaverit yrittäjien kanssa 4 kertaa vuodessa
- Opet-Tet
 - Viikon ajan opettaja voi tutustua työelämään
 - Lähes kaikki opettajat ovat olleet tet:ssä
 - Tämä on ollut iso juttu
- Harvinaisten kielten tarjoaminen yrittäjille (saksa, ranska)
 - Ajatuksena, että kokeneempi yrittäjä tuo luokkaan jämäkkyyttä
 - 2 ihmistä ilmoittautui, koska yrittäjien on hankala irrottautua omasta toiminnasta – opimme sen, että emme voi tarjota koulun ehdoilla yhteistyötä vaan asioita kannattaa työstää yhdessä
 - 1 innostui opiskelemaan kielten lisäksi historiaa
- ATK – nuoret ovat opettaneet vanhempia

Muuramen lukion nykytilan vahvuudet

1. Oman toiminnan malli

- Oma toimintamalli
- Yhteistyö ammattiopiston kanssa
- Laatujärjestelmä (opettajat ja opiskelijat)
 - Syntyy kehitysideoita (laatupoikkeamien huomioimisen kautta)
 - Emme sertifioi – haluamme toimia järkevästi ja fiksusti
 - Rutinien tarkastelu
 - Koulumme arvot välittävät arvoja, jotka ovat yrittäjyydelle keskeisiä

- Sisäinen yrittäjyys on koko oppilaitoksen tapa toimia – meillä on sisäistä yrittäjyyttä tukeva ketju
 - 1 – vuosi tutkielma (tutkielman rakentamisen oppiminen)
 - 2 – vuonna projekti (prosessin oppiminen)
 - 3 – vuonna laaja tutkielma (opitaan tekemisen, aikataulujen ja vastuiden merkitys)

2. Projektiopetus

- Ajatuksia Ahlborgin yliopistosta
- Luokaton lukio tuo omia haasteita projektiopetuksen toteuttamiseen
- Nykyinen mallimme
 - Kaksi jaksoa aikaa toteuttaa projektia
 - Vapaaehtoinen, antaa kaksi kurssia
 - Konkreettinen aihe ryhmässä – oppiminen integroi vähintään kaksi ainetta
 - Ryhmä rakentaa aikataulun
 - Kurssin tiimoilta tutustumista amk-opiskelijoihin

Huomioitavaa

- Riittävästi aikaa (kaksi jaksoa) tehdä projektia
- Keskeltä päivää vapauduttava aikaa työn tekemiselle
- Ohjausta nuorille varataan riittävästi
- Yrittäjyys ei vetoa nuoriin sanana – tarvitaan uusi sana! 50 nuorta lähtee Italiaan – keräävät itse rahat. Kansainvälisyys yhdistettynä yrittäjyyteen kiinnostaa.

3. Osuuskunta Kisälli

- Opettajien ja opiskelijoiden yhteinen osuuskunta
- Väline oppilaitoksesta ulos
- Yhteistyötä on myös seurakunnan ja nuorisotoimen kanssa mm. erilaisten tapahtumien ja koulutusten tiimoilta Samoin toisen asteen koulutuksen kanssa on vahvaa yhteistyötä.

Innola – nuorten yrittäjäystalo

- Innola yhdistää 7-vuotiaat 20-vuotiaisiin
- Mahdollistaa yrittäjyyskasvatuksen kehittämisen polkuna
- Innolan toimintamallin levittäminen muualle.

Pekan sanoin: ”Olemme kaikki oppimassa yrittäjyyttä!”

4. PÖYTÄLIINOJEN ANTI

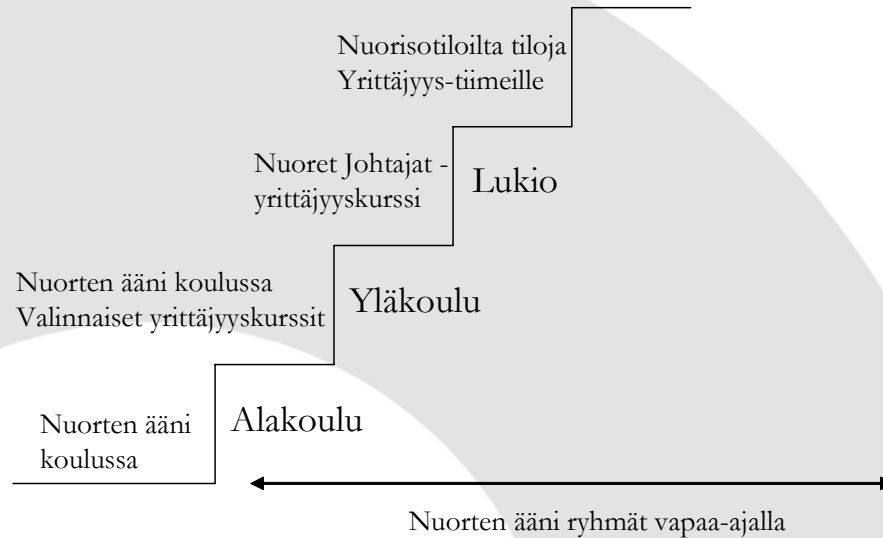
Pöytäliinoiniin oli kirjattu alustusten ja kuntakeskustelun synnyttämiä ajatuksia seuraavasti:

- Ovatko harrastukset ainoa keino yrittäjyyskasvatukseen aikuisiässä? Miten se näkyy arjessa? Onko tapahtumienjärjestely paras tapa?

- Miten opettajien yrittäjyyskasvatusta tuetaan? Olisiko yhteistyön paikka?
- Keinoja yrittäjyyskasvatuksen edistämiseen: kuntastrategiat, paikallinen yhteistyö ja median merkitys asenteisiin
- Yritysten jatkumisen merkitys kunnissa ymmärrettävä paremmin
- Maakunnallinen yhteistyö → Aikaa ja tilaa nuorten yrittämiseen, esim. Innola
- Tekemällä oppimista: Syntyy yrittäviä nuoria, esim. jatkajiksi jo olemassaoleviin yrityksiin
- Kehittämistä esim. yrityksiin → Alueellisia kehittäjiä, yrittäjyyden oppimispaikkoja
- Yhteisöllisyys, vastuu
 - Urheilullisuus
 - Opettaa yrittäjyyttä
 - Johtajatyypit NJ – koulutukseen
- Mahdollisuuksia sosiaalisille innovaatioille: Yhteistyötä lisittävä kunnan, yrittävien nuorten, kokeneiden yrittäjien, kehitysyhtiöiden, järjestöjen (esim. 4H) ja opettajien sekä valmentajien kesken.
- Miten voimme oppia toinen toisiltamme? → yhteistyö ja yhdessä toimiminen
- Muistakaa moniammatillinen yhteistyö tässäkin asiassa!
- Y4 – yrittäjyysideologia → Innostus, keskustelu, positiivinen ajatus, vahvuudet ja niiden rakentaminen → Kunta – ja seututalkoot ”Ihmiset tekee ja vie asiaa eteenpäin”
- Mitä olemme tekemässä? – oma rooli suhteessa toisiin/ suhteessa omaan osaamiseen
- Innolan toiminnan kivijalat ovat projektityöskentely, koulutukset ja kohtaamiset sekä työnvälitys
- Tarvitaan asenteiden, ilmapiirin, rakenteiden ja toimintatapojen muokkausta!
- Innola –esimerkki sosiaalisesta innovaatiosta
- Avataan pellit ja katsotaan moottoria! Rehellinen ja reilu asioiden tarkastelu
- Into, huumori ja pilke silmäkulmassa, mutta tosissaan!
- Mitä haluamme tavoitella? → Yrittäjyyskasvatus ja sen kehittäminen
- Anna, NJ – projektipäällikkö: Vastuun ottaminen pelotti, mutta toinen siinä vieressä auttoi. Sain ylittää itseni.

- Tässä vapaasti kuvattuna pöytäliinaan piirretty ”Jyväskylän maalaiskunnan aktiivisen kansalaisuuden portaat:

- Muuramen lukiossa kolme kovaa:
 - Oma toimintamalli
 - Projektiopetus
 - Osuuskunta
- Produktioita talosta ulospäin, joista opiskelijoilla on mahdollisuus tienata myös rahaa
- Pekka: menetämme nuoria ”yrittäjyys”-sanan takia, kuinka saisi yrittäjyys-sanalle samanlaisen positiivisen kaiun kuin sanalle kansainvälisyys?
- Meillä on sisäisen yrittäjyyden polku. Siihen sisältyy tutkielman tekoa, projektioppimista ja viimeisenä vuotena laajan tutkielman teko. Näin nuori oppii tekemään esim. realistisen aikataulun kirjoituksia ja tulevia pääsykokeita varten.
- On aika siirtyä sanoista tekoihin! Kunkin paikkakunnan yrittäjyyskasvatusteot teemaksi seuraavaan kohtaamiseen.
- Kiitos ideapölytyksestä!

5. KOHTAAMISEN KITEYTYS PÖYDITTÄIN

Tähän kappaleeseen on tiivistetty pöydittäin esille nostetut kovimmat keskustelun oivallukset.

Muurame ja Taitava Keski-Suomi

- Toimijoiden tunteminen erittäin tärkeää, jotta voimme rakentaa aitoa ja jatkumona toimivaa yrittäjyyskasvatuksen polkua
- Innola ja Yoppi kohtaavat
- Yläkoulun ryhmät otetaan mukaan yhteistyöhön (nuori yrittäjyys malli, Innola ja lukio)
- Grafiikan pajan ja Mediapajan yhteistyö
- Innola Road club – syrjäkylille suunnattu markkinointikiertue toiminnan tunnetuksi tekemisestä
- Nuorten ottaminen apuvalmentajiksi mukaan (esim. Innola Road club)

Muurame, Jyväskylä ja Nuk-su ry

- Opetustoimen henkilöstön täydennyskoulutus – henkilöstön kehittyminen
- Yrittäjyyskasvatus – 7 muutakin aihetta tullut uusina – näkyvät kaikessa toiminnassa
- 1-6 luokan luokanopettajien täydennyskoulutus
 - Yrittäjähenkisyys sisälle koulutukseen
- Verkostokuntien kunnille
 - Pedagogiset iltapäiväkoulutukset, joissa pohditaan esim. sitä miten yrittäjyys näkyy omassa oppiaineessa
- Ope-tet myös muualle osaksi normaalia koulun toimintaa
- Opettajien täydennyskoulutus haasteena kaikilla tasoilla
 - Uudet menetelmät ja sisällöt
- Oppilaskuntaa ohjaavien opettajien koulutus

Maakunnallinen ryhmä (Taitava Keski-Suomi ja 4H)

- Yrittäjyyden idea on ymmärretty – halutaan järjestää aikaa, tilaa projekti-toiminnalle
- Innola on yksi esimerkki, että konkreettista toimintaa asenteiden ja ajatusmaailmojen muuttamiseksi on tekeillä – meillä on näyttöjä että nuoret sytyvät tekemiselle ja yrittäviä nuoria on olemassa
- Haaveilu: Syntyisi paikallisia sosiaalisten innovaatioiden syntymisen paikkoja. Mukana voisivat olla järjestöt, mediat (on erittäin tärkeässä roolissa asenteiden muuttumisessa), nuoret, kokeneet yrittäjät, opettajat, kehitysyhtiöt jne. Toiminnan kautta löytyisi yrityksille jatkajia ja se synnyttäisi myös uusia yrittäjiä.
- Äänekoskella on visiona yrittäjyyden oppimipaikan (Yopin) levittäminen toisella asteella. Tavoitteena on synnyttää myös jatkoa, joka mahdollistaisi yrittäjyyden vahvistumisen opintojen jälkeen. Tässä kehitystyössä olisi kehitysyhtiö mukana. Tarkoituksena on synnyttää nuorten yrittäjien kohtaamis- ja porinapaikka. Paikka olisi avoin myös kaikille muillekin toimijoille. Yksi teema, joka voisi liittyä kohtaamispaikkaan, on sukupolvenvaihdosasiat.

Palokka

- Maalaiskunnan osalta Tikkakoski keskittyy ilmaisuun, Vaajakoski urheiluun ja Palokka yrittäjyyteen.
- Palokan alueen kouluissa (lukio ja yläkoulu) on meneillään Nuorten ääni projekti. Hanke on hyvä, koska se innostaa nuoria toimintaan.
- Olemme innostuneet yrittäjyysteemasta!
- Opettajat osallistuvat yrittäjyyskoulutukseen (Opeko ja Villinikkarit järjestävät), joissa luodaan sisältöjä ja menetelmiä yrittäjyyskasvatuksen toteuttamiseksi
- Lukio tekee myös yhteistyötä toisen asteen kanssa. Yhteistyötä voisi tiivistää yrittäjyyssteeman nimissä.
 - Yksi nuorten Yoppi-yritys voisi toimia lukiossa – yhteistyötä Taitava Keski-Suomen kanssa
- Haluamme lähteä kehittämään kokonaisvaltaista yrittäjyyden polkua (ajatus oli kuvattuna aktiivisen kansalaisen portaina jo aiemmin tässä raportissa).

Jyväskylä

- Nuoret Johtajat toiminta- ja oppimismalli voisi olla yksi malli toteuttaa yrittäjyyskasvatusta.
 - Opettajien pilotti-koulutusryhmä
 - Laajempi täydennyskoulutus pilotin jälkeen
- Haluamme kehittää kokonaisvaltaista toimintamallia yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa (4H, nuorisotoimi, Taitava Keski-Suomi, Nuk-Su ry jne)
- Mitkä ovat ne paalut, jonka varaan toimintaa rakennamme?
 - Sisäisen yrittäjyyden tukiketju
- Meidän on kartoitettava mitä kehitystyötä on meneillään
 - Tehokas resurssien käyttäminen
 - Kun tiedämme mitä on meneillään, auttaa se menemään samaan suuntaan
 - Sosiaaliset innovaatiot otettava huomioon kokonaisuudessa.
- TOK – Tekemällä oppimisen keskus
 - 4H suunnittelee Jyväskylään yrittäjyyspesää. Tanja Meronen jakoi lisäinformaatiota ko. kokonaisuudesta.
- Ammatillisen puolen koulutus voisi olla mukana kehittämistyössä

Laukaa

- Nuoret Johtajat kokemukset oli hyviä – synnytti yhteistyötä elinkeino- ja nuorisotoimien kanssa
- 4H tarjoaa lukiolle kursseja (vanhusten, perheiden ja lapsille tarjottavia palveluita)
- Työstämme koko Laukaan koulutoimen yrittäjyyskasvatussuunnitelmaa
 - Alakoulu, yläkoulu ja lukio
 - Nuorisotoimi
 - Yhdistykset (MLL, 4H jne)
 - Elinkeinotoimi
 - Yrittäjät

- Yrittäjyyden vienti eteenpäin monella tasolla
- Nuorisovaltuuston perustaminen
- Eri toimijoiden saaminen yhteisen pöydän ääreen – Tietoisuus tekemisestä
- Lukion toimintakulttuuri eli luokattomuus tarkoittaa, että nuoren on otettava vastuu omista opinnoistaan.

6. KOHTAAMISEN LOPUKSI

Kohtaamisen päätteeksi keskustelimme siitä, miten jatkamme asioiden parissa eteenpäin. Kohtaamisen aikana ilmeni paljon konkreettisia ideoita, joita kannattaa toteuttaa yrittäjyyskasvatuksen kehittämiseksi. Toisaalta toivottiin sitä, että seuraavalla kerralla menemme vieläkin konkreettisemmalle tasolle. Myös kriittistä otetta toivottiin mukaan keskusteluun. Tilausta yhteiselle kohtaamiselle oli selvästi ilmassa ja yhtenä ideana nostettiin esille teemakohtaiset valittujen teemojen ympärillä (esim. pedagogia, koulutus, sisällöt). Näihin teemoihin voisi hakeutua osallistujaksi oman kiinnostuksen ja innostuksen mukaan. Teemaryhmät voisivat olla pienempiä vuorovaikutuksen ja kohtaamisen muotoja. Myös tietojen jakamisesta verkon avulla pohdittiin yhteisesti. Osallistujien sähköpostiosoitteet tulevat jakoon tämän muistion lähettämisen kautta.

Joukkovoima ja yhteinen motivaatio todettiin tärkeäksi eteenpäin vieväksi voimaksi. Siksi kohtaamiset oman paikkakunnan toimijoiden kesken ovat varmasti hedelmällinen tapa jatkaa yhteistä kehittämistyötä. Isomman porukan kohtaaminen päätettiin toteuttaa syksyllä 2005. Tuolloin jokaisella on enemmän kokemuksia jaettavaa yrittäjyyskasvatuksen kehittämisen kautta syntyneiden kokemusten tiimoilta. Kohtaamispaikkana toimii Survo-Korpelan Tekemällä oppimisen keskus. Tarkempaa informaatiota tulee toki lähempänä kohtaamista.

Kiitoksia kaikille aktiivisesta osallistumisesta, oppien jakamisesta ja uusien ideoiden synnyttämisestä!

Yrittäjyys on sitä, että leikin jälkeen siivoa jälkensä!

Petrikki, Tarja, Titta ja Kerttu

P.S. Yrittäjyyskasvattajat kohtasivat toisensa laivaristeilyllä Suomen Yrittäjien toimesta 22.–24.11.2004. Materiaaleja tuosta kohtaamisesta on saatavilla osoitteesta www.yrittajat.fi → koulutus → yrittäjyyskasvatus

- 100 mallia yrittäjyysopetukseen
- Aina kannattaa yrittää seminaarin materiaalit

Sivuille voi toimittaa myös omia materiaaleja nähtäväksi. Sieltä löytyikin ainakin nopeasti silmäiltynä Muuramen, Jyväskylän Voionmaan, Innolan, Taitava Keski-Suomen, Nuk-Su ry:n, 4H:n materiaaleja. Sivuille tulee varmasti päivitettyinä vielä seminaarin ryhmätöskentelyn antia eli laivalla pohdittiin yrittäjyyskasvatuksen tilaa vuonna 2008 peruskoulun, lukion, ammatillisen nuoriso- ja aikuiskoulutuksen, korkeakoulutuksen sekä opettajien koulutuksen tiimoilta.

Pitäisikö meidän haastaa kaikki keskisuomalaiset kasvattajat kokoamaan Keski-Suomen parhaat 100 yrittäjyyskasvatuksen mallia?